

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи

_____ Л. І. Чорний
(підпис) (ініціали, прізвище)

24 червня 2020 року

М.П.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ
ПОЛІТИКИ»
для підготовки на третьому освітньому рівні
фахівців освітньо-наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 Право
галузі знань 08 Право
за денною та заочною формами навчання**

м. Хмельницький
2020

ЗМІСТ

Стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	3
	1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	– 3
	1.2.	Лекції	4
	1.3.	Семінарські заняття	– 6
	1.4.	Самостійна робота здобувачів	– 12
	1.5.	Індивідуальні завдання	– 15
	1.6.	Підсумковий контроль	– 16
2.	Схема нарахування балів	–	19
3.	Рекомендовані джерела	–	21
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	26

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак.)	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак.)	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Правові аспекти ведення державної екологічної політики України відповідно до стандартів ЄС	23	2	2	-	-	19	23	2	2	-	-	19
2.	Забезпечення екологічної безпеки в Україні як складової програми державної екологічної політики держави	23	2	2	-	-	19	23	2	2	-	-	19
3.	Правові особливості охорони та відновлення земель як складова програма державної екологічної політики держави	23	2	2	-	-	19	23	2	2	-	-	19
4.	Правові особливості управління відходами як складова програма державної екологічної політики держави	21	2	-	-	-	19	21	2	-	-	-	19
	Всього годин:	90	8	6	-	-	76	90	8	6	-	-	76

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість Годин
1	2	3
1.	Правові аспекти ведення державної екологічної політики України відповідно до стандартів ЄС	2
1.1.	Правові особливості імплементації Європейського зеленого курсу (European Green Deal) в українське екологічне законодавство.	
1.2.	Правові особливості запровадження та функціонування державної екологічної стратегії в Україні на період до 2030 року.	
1.3.	Правові особливості запровадження дієвої державної та регіональної екологічної політики.	
2.	Забезпечення екологічної безпеки в Україні як складової програми державної екологічної політики держави	2
2.1.	Генезис інституту екологічної безпеки.	
2.2.	Поняття та ознаки екологічної безпеки. Законодавчі визначення поняття екологічної безпеки.	
2.3.	Юридична природа екологічної безпеки.	
2.4.	Принципи екологічної безпеки. Класифікація принципів екологічної безпеки.	
2.5.	Критерії екологічної безпеки. Групи критеріїв екологічної безпеки.	
2.6.	Екологічний ризик в системі права екологічної безпеки. Основні підходи до оцінки екологічного ризику.	
2.7.	Механізм правового забезпечення екологічної безпеки.	
3.	Правові особливості охорони та відновлення земель як складова програма державної екологічної політики держави	2
3.1.	Землі України як національне багатство й основа життєдіяльності суспільства. Забезпечення охорони та відновлення земель сільськогосподарського та несільськогосподарського призначення.	
3.2.	Структура та особливості екологічно-земельних правовідносин, що виникають щодо охорони та відновленням земель.	
3.3.	Правові заходи забезпечення охорони та відновлення земель.	
3.4.	Рекультивация земель як комплекс заходів щодо охорони та відновлення земель.	

3.5.	Консервація земель як організаційно-правовий захід їх охорони та відновлення.	
3.6.	Особливості меліорації земель як заходу їх охорони та відновлення.	
4.	Правові особливості управління відходами як складова програма державної екологічної політики держави	2
4.1.	Юридичне визначення та ознаки відходів як об'єктів підвищеної екологічної небезпеки, їх розмежування з іншими суміжними поняттями.	
4.2.	Правові засади дозвільної системи у сфері поводження з відходами. Ліцензування операцій у сфері поводження з небезпечними відходами.	
4.3.	Правове регулювання перевезення екологічно-небезпечних відходів.	
4.4.	Юридична відповідальність за порушення вимог екологічної безпеки у сфері поводження з відходами.	
	Усього	8

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 1. Правові аспекти ведення державної екологічної політики України відповідно до стандартів ЄС

Питання для усного опитування та дискусії

- 1.1. Правові особливості імплементації Європейського зеленого курсу (European Green Deal) в українське екологічне законодавство.
- 1.2. Основі еколого-правові напрямки та завдання Європейського зеленого курсу, що включає чисту енергію, кліматичну дію, будівництво та реновації, стійку промисловість, стійку мобільність, зменшення забруднення довкілля, біорозмаїття, стійку аграрну політику (Стратегія «Від лану до столу»).
- 1.3. Правові особливості запровадження та функціонування державної екологічної стратегії в Україні на період до 2030 року. Основі правові напрямки державної екологічної стратегії.
- 1.4. Правові особливості запровадження дієвої державної та регіональної екологічної політики. Реформування державного екологічного управління.

Практичні завдання

Завдання 1.

Підготуйте аналітичну довідку щодо реалізації Європейського зеленого курсу (European Green Deal) країнами ЄС, вказуючи при цьому які директиви були прийняті у цьому напрямку.

Завдання 2.

Підготуйте порівняльну таблицю щодо реформування державного екологічного управління відповідно до положень Угоди про асоціацію України та ЄС й Державної екологічної стратегії в Україні на період до 2030 року.

Завдання 3.

Підготуйте від імені суб'єкта господарювання звіт про оцінку впливу на довкілля.

Завдання 4.

Підготуйте висновок від імені органів державної влади про оцінку впливу на довкілля.

Завдання 4.

Мешканець міста Хмельницького звернувся до Хмельницької обласної державної адміністрації з клопотанням про надання дозволу на видобування мармуру, що залягає під земельною ділянкою, яку він орендує.

Дайте правову оцінку ситуації.

Які дії має вчинити ХОДА?

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: державна екологічна політика, Європейський зелений курс, державна екологічна стратегія, напрямки державної екологічної стратегії, реформування органів державної влади.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- імплементація Європейського зеленого курсу в чинне екологічне законодавство України;
- зміна положень до Угоди про асоціацію України та ЄС у зв'язку з імплементацією Європейського зеленого курсу;
- правовий та законодавчий механізм забезпечення виконання основних напрямків державної екологічної стратегії України до 2030 р.

Семінарське заняття 2

Тема 2. Забезпечення екологічної безпеки в Україні як складової програми державної екологічної політики держави

Питання для усного опитування та дискусії

2.1. Генезис інституту екологічної безпеки. Включення екологічної безпеки в концепцію національної безпеки.

2.2. Поняття та ознаки екологічної безпеки. Законодавчі визначення поняття екологічної безпеки.

2.3. Юридична природа екологічної безпеки. Підходи до визначення екологічної безпеки (фізико-біологічний, технологічний, економічний, соціальний, державно-правовий).

2.4. Принципи екологічної безпеки. Класифікація принципів екологічної безпеки.

2.5. Критерії екологічної безпеки. Групи критеріїв екологічної безпеки. Індивідуальні (медичні або санітарно-гігієнічні), генетичні, соціальні, психологічні, соціальні, технічні, біологічні, екологічні, ландшафтні і географічні, ресурсні, політико-інформаційні, моральні правові критерії безпеки. Юридичні критерії безпечного навколишнього природного середовища..

Практичні завдання

Завдання 1.

«Усяссервіс» займається утилізацією шкідливих речовин, в основному фармацевтичного призначення (прострочені мазі, таблетки, порошки та інші хімічні речовини, щодня близько 2-х тон).

Дим, що йде з труби підприємства, часто має рожевий колір. Мешканці

будинків, які знаходяться поряд (близько 0,5 км) вважають, що існує загроза екологічній безпеці міста. Підприємство ж натомість відповідає, що має всі дозвільні документи, а колір диму викликаний специфікою їх діяльності.

Дайте правову оцінку ситуації.

Чи вбачається порушення вимог екологічної безпеки?

Про які види екологічної безпеки йде мова?

Які критерії екологічної безпеки потрібно застосувати?

Завдання 2.

У травні 2018 року поблизу с. Головчинці почалося будівництво сміттєпереробного заводу та полігону твердих побутових відходів. Побачивши, що ведеться будівництво поруч з селом та довідавшись, що саме будується на цій території, мешканці занепокоїлися можливим негативним впливом даного об'єкту на умови їх проживання. Мешканців ніхто не попереджав про вказане будівництво та екологічні наслідки вказаної діяльності.

Дайте правову оцінку ситуації.

Чи підлягає даний об'єкт оцінці впливу на довкілля?

Чи вбачається порушення вимог екологічної безпеки?

Завдання 3.

В місті Ірпіні останні роки різко підвищився рівень захворюваності на онкологічні хвороби, збільшилась дитяча смертність. Мешканці міста пов'язують це з початком діяльності підприємства, що виготовляє будівельні матеріали.

Активна частина громади міста звернулася до народного депутата Пупкіна О.М. з проханням визнати їх місто зоною надзвичайної екологічної ситуації.

Дайте правову оцінку ситуації.

Чи існують підстави для оголошення цієї місцевості зоною надзвичайної екологічної ситуації?

Який порядок оголошення місцевості зоною надзвичайної екологічної ситуації?

Завдання 4.

На державному підприємстві, що займається переробкою відходів, змінився власник. На посаду було призначено особу, що має судимість за екологічний злочин.

Громадськість обурилася такому призначенню, вважаючи його екологічно ризикованим і звернулася до губернатора з запитом на отримання екологічної інформації про надання автобіографії нового директора і результатів конкурсу про обрання його на посаду. Голова обласної державної адміністрації у наданні даної інформації відмовив, аргументуючи це тим, що вона не відноситься до екологічної.

Дайте правову оцінку ситуації.

Чи вбачається в чіхось діях порушення законодавства України?

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: екологічна безпека; глобальна екологічна безпека; регіональна екологічна безпека; локальна екологічна безпека; радіаційна безпека; ядерна безпека; хімічна безпека; фізична безпека; токсична безпека; санітарна-епідемічна безпека; технічна безпека; харчова безпека; біологічна безпека; стихійно-природна безпека; гарантування екологічної безпеки; принципи екологічної безпеки; критерії екологічної безпеки; екологічний ризик; оцінка впливу на довкілля; вплив на довкілля; громадськість; планова діяльність; категорії видів планової діяльності; надзвичайна ситуація; надзвичайна екологічна ситуація; зона надзвичайної екологічної ситуації; аварія; катастрофа; стихійне лихо; кризова екологічна ситуація; інформаційна екологічна безпека; екологічна інформація; інформаційне екологічне забезпечення; державна таємниця; комерційна таємниця; дозвіл на спеціальне природокористування; принцип «найкращих доступних технологій»; міжнародна екологічна безпека.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- законодавчі визначення поняття екологічної безпеки;
- принципи екологічної безпеки в глобальному і локальному аспектах;
- основні підходи до оцінки екологічного ризику;
- широкий і вузький зміст поняття оцінка впливу на довкілля;
- зміст поняття «планована діяльність»;
- планована діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля;
- значення поділу на категорії видів планованої діяльності, яка підлягає оцінці впливу на довкілля;
- важелі громадськості при здійсненні оцінки впливу на довкілля;
- ознаки надзвичайних екологічних ситуацій;
- критерії класифікації надзвичайних екологічних ситуацій;
- підстави оголошення окремих місцевостей України зонами надзвичайної екологічної ситуації;
- загрози інформаційній безпеці України в екологічній сфері;
- шляхи здійснення екологічного інформаційного забезпечення;
- випадки відмови в задоволенні запиту розпорядниками екологічної інформації;
- реалізація превентивної функції в галузі управління довкіллям через дозвільну систему;
- види дозвільних документів в галузі екології;
- звуження сфери ліцензування в галузі екології.

Семінарське заняття 3

Тема 3. Правові особливості охорони та відновлення земель як складова програма державної екологічної політики держави

Питання для усного опитування та дискусії

3.1. Землі України як національне багатство й основа життєдіяльності суспільства. Забезпечення охорони та відновлення земель сільськогосподарського та несільськогосподарського призначення.

3.2. Структура та особливості екологічно-земельних правовідносин, що виникають щодо охорони та відновлення земель. Суб'єктний та об'єктний склад правовідносин щодо охорони та відновлення земель. Виникнення, зміна і припинення правовідносин щодо охорони та відновлення земель.

3.3. Правові заходи забезпечення охорони та відновлення земель. Роль моніторингу земель (зокрема ґрунтів) у забезпеченні ефективності запровадження заходів їх охорони та відновлення відповідно до стратегічних умов ведення державної екологічної політики. Роль землеустрою у сфері охорони та відновлення земель. Нормування у сфері охорони земель. Економічне стимулювання раціонального використання й охорони земель.

3.4. Рекультивация земель як комплекс заходів щодо охорони та відновлення земель.

3.5. Консервація земель як організаційно-правовий захід їх охорони та відновлення.

3.6. Особливості меліорації земель як заходу їх охорони та відновлення.

Завдання 1.

Складіть договір підряду на виконання меліоративних робіт у сільськогосподарській сфері.

Завдання 2.

Розробіть дозвіл на зняття родючого шару ґрунту для подальшого проведення рекультивации від імені органу державної влади.

Завдання 3.

За позовом громадянина К. до сільської ради господарським судом розглянута справа про відшкодування майнової та моральної шкоди. Представник позивача в судовому засіданні зазначив, що у листопаді 2019 р. сільська рада дозволила будівництво хімічного заводу на території села, після введення якого в експлуатацію хімічні викиди з нього призвели до псування сільськогосподарських земель, що перебували у приватній власності мешканців села, у зв'язку із чим використання земель за цільовим призначенням стало неможливим.

Вирішіть справу. Охарактеризуйте поняття «деградація земель», «псування земель», «забруднення земель». Визначте особливості цивільно-правової відповідальності за псування земель.

Завдання 4.

На трирівневій залізничній розв'язці біля м. Харків 14 березня 2017 р. зазнав аварії потяг зі сходом з рейок 24 вагонів. Із пошкоджених вагонів стався розлив фенолу і дизельного палива на ґрунт. У результаті аварії потягу, розтікання отруйних хімічних речовин, виникнення пожежі навколишньому природному середовищу завдано значної шкоди – інтенсивне забруднення ґрунту. Сума збитку склала 2 млн грн. Прокурор м. Харків звернувся до суду з позовом в інтересах держави до ПАТ «Укрзалізниця» про стягнення 2 млн грн. Представник відповідача проти позову заперечує, зазначаючи, що дану ситуацію потрібно кваліфікувати як форс-мажор, а усі збитки, завдані навколишньому природному середовищу, повинен сплачувати машиніст потягу (із яким, за ініціативою ПАТ «Укрзалізниця», 20 березня 2017 р. розірвано трудовий договір – контракт).

Вирішіть справу. Які органи здійснюють державний контроль за охороною земель? Охарактеризуйте поняття «охорона земель», «ґрунт», «забруднення земель», «заходи охорони земель». Які види відповідальності передбачені чинним законодавством за забруднення земель?

Завдання 5.

Підготуйте розпорядження про консервацію земель від імені органу державної влади.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: охорона земель, відновлення земель, законодавче забезпечення, меліорація земель, консервація земель, рекультивация земель, суб'єкти охорони та відновлення земель, об'єкти охорони та відновлення земель, моніторинг земель (зокрема ґрунтів), землеустрій у сфері охорони та відновлення земель, нормування.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- законодавче забезпечення охорони та відновлення земель;
- правовий механізм рекультивации земель;
- правовий механізм меліорації земель;
- правовий механізм консервації земель;
- правовий досвід проведення моніторингу ґрунтів у країнах ЄС.

1.4. Самостійна робота студентів

Тема 1: Правові аспекти ведення державної екологічної політики України відповідно до стандартів ЄС

Завдання 1. Підготуйте рецензію на одну з наукових статей, вказаних у списку рекомендованої літератури.

Завдання 2. Підготуйте пакет документів для здійснення оцінки впливу на довкілля.

Завдання 3. Яким чином у європейських країнах відбувається впровадження Європейського зеленого курсу?

Питання для самоконтролю:

- Визначити які міжнародні документи та директиви реалізують політику Європейського зеленого курсу?

Тема 2: Забезпечення екологічної безпеки в Україні як складової програми державної екологічної політики держави

Завдання 1.

Завдання 2. Поблизу міста Хмельницького розпочалося будівництво заводу по виготовленню косметики. Через рік після початку будівельних робіт громадськість звернулася до забудовника з проханням надати документи про оцінку впливу на довкілля, але їх не було в наявності.

Дайте правову оцінку ситуації.

Які наступні дії громадськості?

Питання для самоконтролю:

- Висвітліть генезис нормативного закріплення екологічної безпеки на міжнародному рівні.
- Чи закріплено право на екологічну безпеку в конституціях зарубіжних держав?

Тема 3: Правові особливості охорони та відновлення земель як складова програма державної екологічної політики держави

Завдання 1.

Підготуйте проект Закону України «Про рекультивацию».

Завдання 2. Запропонуйте шляхи та способи вирішення проблем та правових колізій в сфері охорони та відновлення земель.

Завдання 3.

ТОВ «Світанок» на підставі договору купівлі-продажу від 28.03.2001 р. набуло право власності на нерухомість (насосну станцію), що знаходиться в м. Харків на земельній ділянці загальною площею 2,05 га і яку було надано обласною радою в користування на підставі договору оренди від 18.10.2001 р. Після припинення дії договору оренди землі, а саме після 18.10.2015 р. ТОВ «Світанок» не переоформило в установленому порядку право користування земельною ділянкою, а також збудувало гараж площею 90 кв.м. на ділянці без відповідного погодження (для обслуговування насосної станції). Харківська міська рада звернулася до суду з вимогою про відшкодування завданих збитків за самовільне використання ТОВ «Світанок» земельної ділянки в розмірі 97 540 грн за період з 18.10.2015 р. по 30.08.2017 р., самочинного будівництва на ній гаражу й обумовлену цим наявністю передбачених ст. 212 ЗК України підстав для звільнення цієї земельної ділянки і приведення її у придатний для використання стан шляхом знесення гаражу. ТОВ «Світанок» проти позову заперечує, вказуючи на недоведеність самовільного зайняття спірної земельної ділянки.

Вирішіть справу. Охарактеризуйте поняття «самовільне зайняття земельної ділянки». Визначте порядок і підстави для здійснення розрахунку розмірів шкоди, заподіяної державі, територіальним громадам, юридичним чи фізичним особам унаслідок самовільного зайняття земельних ділянок.

Питання для самоконтролю

- Які органи державної влади уповноважені здійснювати контроль за здійсненням охорони та відновленням земель?
- Як у країнах ЄС здійснюється правовий механізм правової охорони та відновлення земель?
- Які директиви ЄС регулюють питання охорони та відновлення земель?

Тема 4: Правові особливості управління відходами як складова програма державної екологічної політики держави

Завдання 1.

Здійсніть у правовому полі порівняння утилізації небезпечних відходів в Україні та в країнах ЄС.

Завдання 2.

Оформіть заявку про отримання ліцензії на провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами.

Завдання 3.

Здійсніть опис документів, які додаються до заяви про отримання ліцензії на провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами.

Завдання 4. Біля міста Красилів на шосе Київ-Львів перекинулася автомобільна цистерна ємністю 45 тон, у якій містилася рідина, що застосовується для підвищення октанового числа бензину. Пригода трапилася, коли водій почав міняти колесо. Автомобіль зіскочив із домкрата і перекинувся до кювету.

Внаслідок аварії отримали травми середньої та легкої тяжкості водій та супроводжуючий вантажу. Під час аварії було розлито 300 літрів рідини.

Дайте правову оцінку ситуації.

Кого і до якого різновиду відповідальності потрібно притягнути?

Завдання 5. За наслідками комплексної перевірки додержання природноресурсового законодавства ТОВ по виробництву цементу встановлено, що за час приватизації підприємства допускалися систематичні викиди неочищених відходів в атмосферне повітря (система фільтрів, особливо в вечірній і нічний час, відключаються з метою заощадження електроенергії). Тільки за два місяці поточного року через порушення екологічних нормативів кількість викидів зросла у 4 рази.

Враховуючи, що товариство виступило одним із засновників спільної англо-української фірми по виробництву та реалізації високоякісного цементу за кордон, обмеживши тим самим його постачання на внутрішній ринок, на вимогу населення органи екологічного контролю анулювали дозвіл (ліцензію) на спеціальне видобування корисних копалин, які використовують у процесі виробництва цементу.

Вважаючи таке рішення незаконним, ТОВ звернулася з позовом до суду.

Дайте правову оцінку ситуації.

Вирішіть правовий спір.

Завдання 6. Під час перевірки додержання екологічного законодавства на підприємстві «Онiс» старший державний інспектор з охорони довкілля встановив здійснення будівництва у межах промислової зони: гуртожитку, профілакторію для працівників підприємства, трьох виробничих підрозділів для виготовлення косметичних виробів на фреоновій основі. Проектно-кошторисна документація на розміщення зазначених об'єктів була затверджена керівником фірми без наявності висновку про оцінку впливу на довкілля. Також було виявлено, що цех з очищення стічних вод і фільтрації некондиційних аерозолів тимчасово не функціонував через економію електроенергії. Старший інспектор департаменту екології та природних ресурсів виніс постанову про накладення адміністративного штрафу на керівника фірми та про припинення експлуатації підрозділу по виготовленню аерозолів.

Через тиждень керівник підприємства подав на дії інспектора скаргу до суду, вказавши при цьому, що 15 днів тому на підприємстві проводилася комплексна перевірка за участю державного інспектора з використання та охорони земель, санітарного лікаря, начальника інспекції нагляду за охороною праці, за наслідками якої на підприємство вже накладено адміністративний штраф, тому постановою старшого інспектора з охорони навколишнього природного середовища підлягає скасуванню.

Визначити коло суспільних правовідносин.

Вирішити справу.

Питання для самоконтролю:

- Якими директивами ЄС та міжнародними конвенціями регулюється питання утилізації небезпечних відходів?
- Які міжнародні конвенції з приводу утилізації небезпечних відходів ратифіковані Україною?
- Які органи державної влади здійснюють управління та контроль щодо утилізації небезпечних відходів?
- Які нормативи та стандарти існують для утилізації небезпечних відходів на національному рівні?

1.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання передбачаються у формі рефератів. Завдання у формі реферату-огляду обирається студентом на початку семестру і виконується за ustalеними вимогами.

1.5.1. Основні вимоги до написання рефератів

При виконанні індивідуального завдання необхідно взяти до уваги, що реферат (лат. *refereo* – доношу, повідомляю, переказую) – це короткий переказ змісту наукової роботи, книги або вчення, оформлене у вигляді письмової публічної доповіді; доповідь на задану тему, зроблена на основі критичного огляду відповідних джерел інформації (наукових праць, літератури по темі).

Зі свого боку, реферат-огляд складається на основі декількох джерел і зіставляє різні точки зору з досліджуваного питання.

Реферат-огляд, незалежно від теми, містить визначені реквізити: титульна сторінка встановленого зразка, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел і додатки (у разі необхідності). Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, що були використані при написанні реферату. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки (якщо подається точна цитата або числові дані), наприклад [3, с. 8].

Технічні вимоги: текст має бути набраний шрифтом Times New Roman, 14 кеглем через 1,5 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2 см, лівє – 3,0 см, правє – 1,0 см. Загальний обсяг реферату-огляду – до 15 сторінок формату А4.

1.5.2. Теми рефератів-оглядів

1. Місце екологічної безпеки в концепції національної безпеки.
2. Індикатори якості навколишнього середовища комплексного характеру.
3. Наукові визначення екологічної безпеки.
4. Основні підходи до оцінки екологічного ризику.
5. Генезис системи оцінки впливу запланованої діяльності на довкілля.
6. Правові проблеми глобального потепління в контексті реалізації державної екологічної стратегії.
7. Правові проблеми охорони атмосферного повітря в контексті реалізації державної екологічної стратегії.
8. Правові проблеми охорони лісових ресурсів в контексті реалізації державної екологічної стратегії.
9. Правові проблеми охорони водних ресурсів в контексті реалізації державної екологічної стратегії.
10. Правові проблеми охорони надр в контексті реалізації державної екологічної стратегії.
11. Правові проблеми виникнення надзвичайних техногенних аварій та катастроф в контексті реалізації державної екологічної стратегії.
12. Правові проблеми екологічного становища довкілля на Донбасі в контексті реалізації державної екологічної стратегії.
13. Правові проблеми біологічної безпеки в контексті реалізації державної екологічної стратегії.
14. Правові проблеми охорони біологічного та ландшафтного різноманіття в контексті реалізації державної екологічної стратегії.
15. Правові особливості промислової стратегії Європейського зеленого курсу.
16. Правові особливості зеленого сільського господарства в контексті Європейського зеленого курсу.
17. Правові особливості реалізації сталої мобільності в контексті Європейського зеленого курсу.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного заліку.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Правові особливості імплементації Європейського зеленого курсу (European Green Deal) в українське екологічне законодавство.
2. Основі еколого-правові напрямки та завдання Європейського зеленого курсу.
3. Правові особливості запровадження та функціонування державної екологічної стратегії в Україні на період до 2030 року.
4. Основі правові напрямки державної екологічної стратегії.

5. Правові особливості якісного атмосферного повітря в контексті реалізації державної екологічної стратегії в Україні.
6. Правові особливості зміни клімату в контексті реалізації державної екологічної стратегії в Україні.
7. Правові особливості охорони вод в контексті реалізації державної екологічної стратегії в Україні.
8. Правові особливості охорони земель та ґрунтів в контексті реалізації державної екологічної стратегії в Україні.
9. Правові особливості охорони лісів в контексті реалізації державної екологічної стратегії в Україні.
10. Правові особливості охорони надр в контексті реалізації державної екологічної стратегії в Україні.
11. Правові особливості запобігання надзвичайних ситуацій в контексті реалізації державної екологічної стратегії в Україні.
12. Правові особливості утилізації відходів в контексті реалізації державної екологічної стратегії в Україні.
13. Правові особливості біологічної безпеки в контексті реалізації державної екологічної стратегії в Україні.
14. Правові особливості біологічного та ландшафтного різноманіття в контексті реалізації державної екологічної стратегії в Україні.
15. Правові особливості забезпечення екологічно збалансованого природокористування в контексті реалізації державної екологічної стратегії в Україні.
16. Правові особливості запровадження дієвої державної та регіональної екологічної політики.
17. Правові принципи та інструменти державної екологічної політики України.
18. Правові особливості реформування державного екологічного управління.
19. Генезис інституту екологічної безпеки.
20. Поняття та ознаки екологічної безпеки.
21. Юридична природа екологічної безпеки.
22. Принципи екологічної безпеки.
23. Критерії екологічної безпеки.
24. Екологічний ризик в системі права екологічної безпеки.
25. Механізм правового забезпечення екологічної безпеки.
26. Структура та особливості екологічно-земельних правовідносин, що виникають щодо охорони та відновлення земель.
27. Суб'єктний та об'єктний склад правовідносин щодо охорони та відновлення земель.
28. Виникнення, зміна і припинення правовідносин щодо охорони та відновлення земель.
29. Права й обов'язки суб'єктів правовідносин щодо охорони та відновлення земель.
30. Правові заходи забезпечення охорони та відновлення земель.
31. Правові особливості моніторингу ґрунтів та земель.

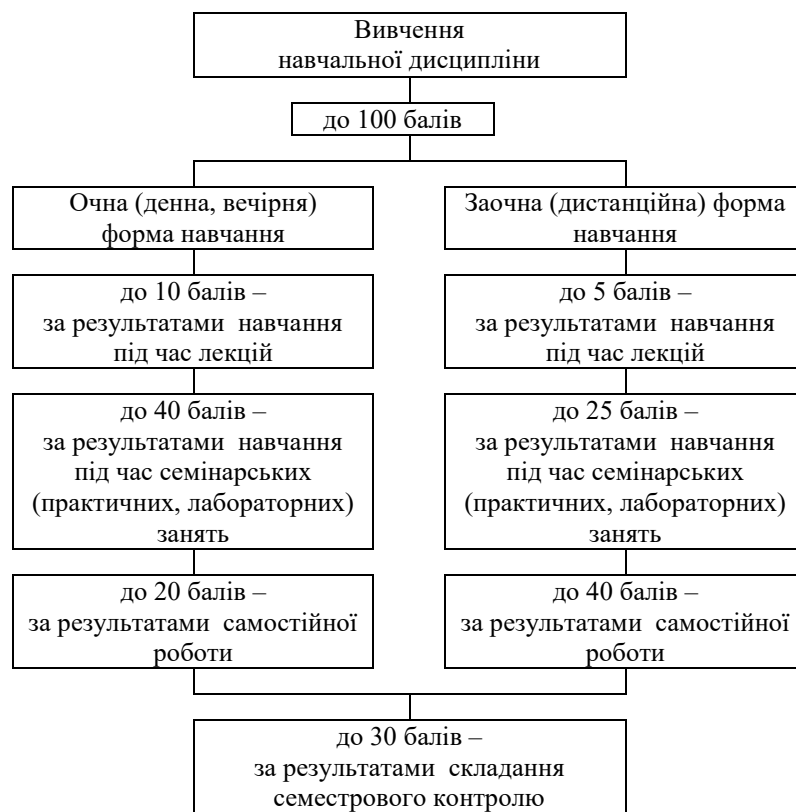
- 32.Правова роль землеустрою у сфері охорони та відновлення земель..
- 33.Нормування у сфері охорони земель.
- 34.Економічне стимулювання раціонального використання й охорони земель.
- 35.Рекультивация земель як комплекс заходів щодо охорони та відновлення земель.
- 36.Консервация земель як організаційно-правовий захід їх охорони та відновлення.
- 37.Особливості меліорації земель як заходу їх охорони та відновлення.
- 38.Юридичне визначення та ознаки відходів як об'єктів підвищеної екологічної небезпеки, їх розмежування з іншими суміжними поняттями..
- 39.Законодавче забезпечення поводження з небезпечними відходами.
- 40.Міжнародні документи, які регулюють правову площину поводження з небезпечними відходами.
- 41.Правові засади дозвільної системи у сфері поводження з відходами.
- 42.Ліцензування операцій у сфері поводження з небезпечними відходами.
- 43.Органи державної влади, які забезпечують діяльність дозвільної системи у сфері поводження з відходами.
- 44.Правове регулювання перевезення екологічно-небезпечних відходів.
- 45.Поняття «перевезення екологічно-небезпечних відходів» у чинному законодавстві.
- 46.Юридична відповідальність за порушення вимог екологічної безпеки у сфері поводження з відходами.

1.6.2. Приклад залікового білету

1. Правові особливості імплементації Європейського зеленого курсу (European Green Deal) в українське екологічне законодавство.
2. Юридична природа екологічної безпеки.

3. Схема нарахування балів

3.1. Нарахування балів здобувачам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

3.2. Обсяг балів, здобутих здобувачем під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 4 лекційних занять за денною формою навчання. Отже, здобувач може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій			
			1	2	3	4
1.	Денна	4	2,5	5,0	7,5	10,0
2.	Заочна	4	1,3	2,5	3,8	5,0

3.3. З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 3 семінарських занять за заочною та денною формою навчання.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється

кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів наведені у п.4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

3.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу студентів та виконання індивідуальних завдань, наведено в наступній таблиці:

№ з/п	5 тем	Номер теми						Усього балів
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	5	5	5	5	5	5	30
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання	10						10
	Усього балів							40

4. Рекомендовані джерела

4.1. Базові джерела

4.1.1. Нормативно-правові акти

4.1.1.1. Конституція і закони України

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Земельний кодекс України від 13 березня 92 р. / Відомості Верховної Ради України. 1992. - № 25. Ст. 354.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV / Офіційний вісник України. 2003. № 11. Ст. 461.
4. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001р. / Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 р. / Відомості Верховної Ради УРСР. 1984. № 51. Ст. 1122.
6. Кодекс України про надра від 27 липня 1994 р. / Відомості Верховної Ради України. 1994. №36. Ст. 341.
7. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р. / Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41. Ст. 546.
8. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р. / Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>
9. Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992 р. / Відомості Верховної Ради України. 1993. № 4. Ст. 19.
10. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.94 р. / Відомості Верховної Ради України. 1994. № 7. Ст. 218.
11. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 08.02.95 р. / Відомості Верховної Ради України. 1995. № 12. Ст. 81.
12. Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання: Закон України від 14.01.98 р. / Відомості Верховної Ради України. 1998. - № 22. Ст. 11.
13. Про відходи: Закон України від 05.03.98 р. / Відомості Верховної Ради України. 1998. № 36 37. Ст. 242.
14. Водний кодекс України від 6.06.95 р. / Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. Ст. 189.
15. Лісовий кодекс України від 21.01.94. / Відомості Верховної Ради України. 1994. № 17. Ст. 99.
16. Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16.10.1992 р. / Відомості Верховної Ради України. 1992. № 50. Ст. 678.
17. Про пестициди і агрохімікати: Закон України від 2.03.95 р. / Відомості Верховної Ради України. 1995. - № 14. Ст. 91.
18. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.17 р. / Відомості Верховної Ради України. 2017. - № 29. Ст. 315.
19. Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18 січня 2001/ Відомості Верховної Ради України. 2001. - № 15. Ст. 73.
20. Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру: Закон України від 08.06.2000 р. / Відомості Верховної Ради України. 2000. № 40. Ст. 337.
21. Про зону надзвичайної екологічної ситуації: Закон України від 13.07.2000 р. / Відомості Верховної Ради України. 2000. № 42. Ст. 348.

22. Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини: Закон України від 24 жовтня 2001 р. / Відомості Верховної Ради України. 1998. - № 19. Ст. 98.
23. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 р. / Відомості Верховної Ради України. 1994. № 16. Ст. 93.
24. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 р. / Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>

4.1.1.2. Міжнародні акти

24. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля від 25 червня 1998 р. / Офіційний вісник України. 2010 р. № 33. Ст. 119.
25. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. / Бюлетень законодавства і юридичної практики України. 2005. № 1.
26. Конвенція про захист прав і основних свобод людини 1950 р. / Голос України. 10.01.2001. №3 (2503). С. 7.
27. Стокгольмська декларація щодо питань навколишнього середовища від 16 червня 1972 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_454.
28. Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку від 14.06.1992 URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_455
29. Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату від 09.05.1992. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_044

4.1.1.3. Підзаконні нормативно-правові акти

30. Про затвердження форм для подання запиту на отримання публічної інформації: наказ Міністерства юстиції України від 26.05.2011 р. / Офіційний вісник України. 2011 р. № 39. стаття 1631.
31. Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації: Указ Президента України від 5 травня 2001 р. / Офіційний вісник України. 2011 р. № 35. стаття 1433.
32. Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.08.1993 р. № 611 / Офіційний сайт Верховної Ради України URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=611-93-%EF>.
33. Про розміри та Порядок визначення втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, які підлягають відшкодуванню: постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 1997 р. № 1279 / Офіційний вісник України. 1997. № 47. Ст. 40.
34. Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях: постанова Кабінету Міністрів України № 192 від 15 лютого 1999 року / Офіційний Вісник України. 1999. № 7. 5 березня 1999 р.
35. Національний класифікатор надзвичайних ситуацій ДК 019-2010: Наказ Держспоживстандарту України від 11 жовтня 2010 р. № 457. Київ: Держспоживстандарт України, 2010. 16 с.
36. Про затвердження Методики визначення розмірів шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства: Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України 27 жовтня 1997 р. № 171 / Офіційний вісник України 1998. № 18. Ст. 109.

4.1.2. Література

4.1.2.1. Монографії

37. Андрейцев В.І. Право екологічної безпеки. Андрейцев В.І. К.: Знання-Прес, 2002. 332 с.
38. Виленская Э.В. Правовая охрана человека в окружающей среде. Луганск: РИО ЛИВД, 1999. 285с.
39. Конституции государств Европы / [под. общ. ред. Л.А. Окунькова]. М.: Норма, 2001. 824 с.
40. Судовий захист екологічних прав громадян: Довідник для суддів. [Краснова М., Малишева Н, Шевчук П. та ін.] К.: Видавничий дім «КМ Академія», 2001. 178 с.
41. Комарницький В.М. Правовий режим зон надзвичайних екологічних ситуацій в Україні: [монографія]. Комарницький В.М. МВС України, Луган. АВС МВС імені 10-річчя незалежності України. Луганськ: РВВ ЛАВС, 2002. С. 19. (152 с.)
42. Боброва Н.А. Гарантии реализации государственно-правовых норм. Н.А. Боброва. Воронеж: Изд-во Воронежского ун-та, 1984. – 312 с.
43. Шемшученко Ю.С. Правовые проблемы экологии. Ю.С. Шемшученко. К.: Наукова думка, 1989. 232 с.
44. Екологічні права громадян: як їх захистити за допомогою закону. [Кравченко С., Большакова М., Кобецька Н. та ін.]. К. : Ехо-Восток, 1997. 160 с.

4.1.2.2. Підручники

45. Екологічне право України: Підручник для студентів юрид. вищ. навч. закладів [Гетьман А.П., Шульга М.В., Попов В.К. та ін.] ; за ред. А.П. Гетьмана, М.В. Шульги. – Х.: Право, 2006. 384 с.
46. Бринчук М. М. Экологическое право (право окружающей среды): Учебник. Бринчук М.М. - М.: Юристъ, 1998. 688 с.
47. Екологічне право: Особлива частина / [О. М. Шуміло (кер. авт. кол.), І. В. Бригадир, В. А. Зуєв та ін.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. 2-ге вид., змін. / за заг. ред. О. М. Шуміла. Харків, 2017. 384 с.
48. Основи екології та екологічного права: [навчальний посібник] Бойчук Ю.Д., Шульга М.В., Цалін Д.С., Дем'яненко В.І.; за заг. ред. Ю.Д. Бойчука і М.В. Шульги. – 2-ге вид., випр. і доп. Суми: ВТД «Університетська книга»; К.: Видавничий дім «Княгиня Ольга», 2005. 368 с.
49. Петров В.В. Экологическое право. В.В. Петров. М.: Изд-во БЕК, 1995. 557 с.
50. Баб'як О.С. Екологічне право України. Навчальний посібник. О.С. Баб'як, П.Д. Біленчук, Ю.О. Чирва К.: Атіка, 2000. 544 с.
51. Малишко М. І. Екологічне право України : навч. посіб. М. І. Малишко ; за ред. В.З. Янчука. К. : Юридична книга, 2001. — 392 с.
52. Екологічне право України : підруч. [Л. А. Бондар, Н. С. Гавриш, А. Й. Годованюк та ін.] ; за ред. І. І. Каракаша. Одеса : Фенікс, 2012. 788 с.

4.1.2.3. Навчальні посібники

53. Андрейцев В.І. Екологічне право. Курс лекцій: навч. посібник для юрид. фак. вузів В.І. Андрейцев. К.: Вентурі, 1996. 208 с.
54. Грушкевич Т.В. Європейські стандарти забезпечення екологічних прав: навчально-методичний посібник . Т.В. Грушкевич. Хмельницький: ЦППК. 2013. 260 с.
55. Проблеми права екологічної безпеки : навч. посіб. М.В. Краснова, Г.І. Балюк, А.Г. Бобкова [та ін.] ; під заг. ред. М.В. Красної та Р.С. Кіріна; відп. ред. В.І. Андрейцев; М-во освіти і науки України; Київ. нац. ун-т, Нац. гірн. ун-т. Дніпро: НГУ, 2016. 575 с.
56. Каракаш І.І. Природноресурсове право України: навчальний посібник. І.І. Каракаша.

4.2. Допоміжні джерела

Тема 1

1. Європейський зелений курс. Представництво України при Європейському Союзі. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobitnictvo/klimat-yevropejska-zelena-ugoda>
2. Про затвердження Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням: розпорядження КМУ від 30 березня 2016 р. № 271-р / Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/271-2016-%D1%80#n8>
3. Європейський зелений курс: можливості та загрози для України. Аналітичний документ К. 2020 р. 74 с. URL: <https://www.rac.org.ua/>
4. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р. / Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

Тема 2

1. Про меліорацію земель: Закон України від 14.01.2000 р. / Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1389-14#Text>
2. Про затвердження Порядку консервації земель: Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 26.04.2003 р. / Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0810-13#Text>
3. Про затвердження Положення про моніторинг земель: Постанова КМУ від 20.08.1993 р. / Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-93-%D0%BF#Text>
4. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768–III. Відомості Верховної Ради України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
5. Про землеустрій: Закон України від 05.08.2021 р. / Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>
6. Misinkevych A. L. Legal Regulation of Mine Reclamation on the Degraded, Damaged and Contaminated Lands in Ukraine and in the USA. Часопис Хмельницького університету управління та права. «Університетські наукові записки». – 2017. Вип. №3. С. 215 – 224.

Тема 3

1. Балюк Г.І. Законодавство в сфері надзвичайних екологічних ситуацій: історія становлення і сучасний стан // Вісник КНУ. Юридичні науки. – 2005. – Вип. 67. – С. 8–14.
2. Комарницький В.М. Правовий режим зон надзвичайних екологічних ситуацій в Україні: Монографія / МВС України, Луган. акад. внутр. справ МВС імені 10-річчя незалежності України.– Луганськ: РВВ ЛАВС, 2002. – 152 с.
3. Єрофеев М.І. Конституційне право громадян на безпечне довкілля та його забезпечення в умовах виникнення надзвичайних екологічних ситуацій / М.І. Єрофеев // у кн.: Конституція України – основа подальшого розвитку законодавства. – Інститут законодавства Верховної Ради України. Збірник наукових праць. Випуск 2. – К., 1997. – С. 178.
4. Ільєнко Р.Ю. Екологія для всіх. Словник-довідник: Вид. 2-ге, стереотипне. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – С. 55.
5. Кузніченко С.О. Надзвичайні спеціальні адміністративно-правові режими у

- законодавстві України // Право України. – 2000. – № 12. – С. 23–24. (С. 20–24)
6. Краснова М.В. Проблеми компенсації шкоди за екологічним законодавством України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. юр. наук : спец. 12.00.06 «Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право» / М.В. Краснова. – К., 2010. – 36 с.
  7. Васильева Е.Н. Правовое регулирование режима территорий, загрязненных радиоактивными веществами // Обеспечение безопасности населения и территорий (организационно-правовые вопросы). – М.: Изд-во ИГиП РАН, 1994. – С. 75–84.
  8. Орлова В. Правові форми відшкодування екологічної шкоди життю й здоров'ю громадян при здійсненні техногенно-небезпечних видів діяльності / Орлова В. // Юридична Україна. – 2004. - № 8. – С. 70 -73.
  9. Кудрявцев В.Н. Чрезвычайные ситуации и уголовная ответственность // Обеспечение безопасности населения и территорий (организационно-правовые вопросы). – М.: Изд-во ИГиП РАН, 1994. – С. 119-120.

Тема 4

1. Про відходи : Закон України від 05.03.1998 р. / Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187/98-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами: Постанова КМУ від 13.07.2016 р. / Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/446-2016-%D0%BF#Text>
3. Кулаков В. Д. Правові проблеми утилізації відходів. Молодий вчений. 2018. №11 (63). С. 117 -121.
4. Базельська конвенція про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням від 23.07.1999 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_022#Text
5. Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року: розпорядження КМУ від 8 листопада 2017 р. № 820-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/250431699>

5. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. [http:// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)
2. <http://www.president.gov.ua>
3. <http://www.kmu.gov.ua>
4. <https://menr.gov.ua/>
5. <http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/index>
6. <http://www.scwm.gov.ua/>
7. <http://land.gov.ua/>
8. <http://www.geo.gov.ua/>
9. <http://epl.org.ua/>
10. <http://www.ombudsman.gov.ua/>
11. <http://www.rnbo.gov.ua/>
12. <http://www.dsns.gov.ua/>
13. <http://eia.menr.gov.ua/>
14. <http://www.dei.gov.ua/>
15. <https://www.rac.org.ua/>
16. www.europa.eu.int

Розробник навчально-методичних матеріалів:

Викладач дисципліни – доцент кафедри трудового, земельного та господарського права, кандидат юридичних наук, доцент

_____ Анна МІСІНКЕВИЧ

12 червня 2020 року

Схвалено кафедрою трудового, земельного та господарського права 12 червня 2020 року, протокол № 11.

Завідувач кафедри _____ Іван КОСТЯШКІН

12 червня 2020 року

Декан юридичного факультету

_____ Сергій КРУШИНСЬКИЙ

12 червня 2020 року

Погоджено методичною радою університету 18 червня 2020 року, протокол № 11.

Голова методичної ради _____ Ірина КОВТУН

18 червня 2020 року

_____ Обліковий обсяг робочої програми – 1,2 ум.др.арк.